

## Omkring 40 pct. af stigningen i beskæftigelsen fra 2013 til 2016 skyldtes øget eksport

Af Peter Rørmose Jensen, Michael Drescher og Emil Habes

**Beskæftigelsen er steget markant siden 2013. Stigningen har været bredt funderet på tværs af brancher, men hvilke typer af efterspørgsel (privat forbrug, offentligt forbrug, investeringer og eksport) kan stigningen i beskæftigelsen tilskrives?**

**Spørgsmålet undersøges i denne analyse, hvor udviklingen i den samlede beskæftigelse fra 2000 til 2016 som noget nyt knyttes til udviklingen i de fire efterspørgselskategorier. Beregningen er udført ved hjælp af nationalregnskabets input-output-tabeller, som fordeler efterspørgslen på dansk produktion og import.**

---

### Analysens hovedkonklusioner:

- Den samlede beskæftigelse steg med knap 109.000 personer fra 2013 til 2016. Stigende eksport stod for 42 pct. af stigningen og stigende investeringer for 29 pct. Eksporten bidrog særligt til beskæftigelsesstigningen i starten af opsvinget, mens den stigende beskæftigelse i 2016 i høj grad var trukket af indenlandsk efterspørgsel (privat forbrug, det offentlige forbrug og investeringer).
- Under den økonomiske krise var det primært nedgangen i eksporten og investeringerne, som trak beskæftigelsen ned. Ud af det samlede fald i beskæftigelsen fra 2008 til 2013 på 180.000 personer kan 75 pct. tilskrives faldet i eksporten og investeringerne.
- Med et fald på godt 85.000 personer fra 2008 til 2013 var industrien den branche, hvor beskæftigelsen faldt mest under krisen. Faldet skyldtes tilbagegang i både eksport og indenlandsk efterspørgsel. Fra 2013 til 2016 er industribeskæftigelsen kun steget med knap 8.000 personer, og denne stigning er stort set kun trukket af eksporten. Den beskedne stigning i industriens beskæftigelse kan hænge sammen med en stigende produktivitet, herunder udflytning af produktion til udlandet.
- Selvom ændringer i eksporten og investeringerne både under den økonomiske krise og det efterfølgende opsving har haft størst betydning for udviklingen i beskæftigelsen, er det produktionen af privatforbruget og det offentlige forbrug, som beskæftiger flest mennesker. I 2016 stod det private og offentlige forbrug tilsammen for over 60 pct. af beskæftigelsen.

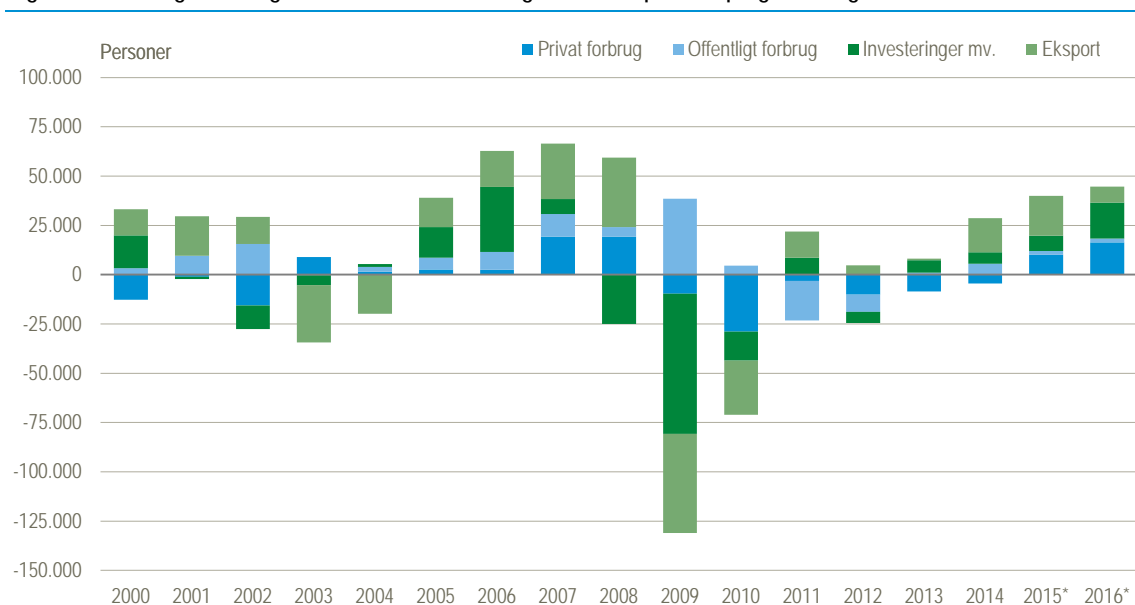
### Særligt eksporten trak beskæftigelsen op i starten af opsvinget

Figur 1 viser de årlige ændringer i den samlede beskæftigelse (lønmotagere, selvstændige og medarbejdende ægtefæller). Ændringen i beskæftigelsen er opdelt på de fire generelle efterspørgselskategorier (privat forbrug, det offentlige forbrug, investeringer og eksporten) og er udregnet på baggrund af Danmarks Statistiks input-output-tabeller, som går frem til 2016, jf. boks 1 på næste side.

Beskæftigelsen faldt kraftigt under den økonomiske krise, særligt i 2009 og 2010. Efter en periode med mindre fald eller uændret beskæftigelse fra 2011 til 2013 steg beskæftigelsen de efterfølgende år. Stigningen i beskæftigelsen afspejler blandt andet en konjunkturopretning ovenpå det økonomiske tilbageslag, som finanskrisen udløste. I både 2014 og 2015 var det i høj grad øget eksport, som drev fremgangen i beskæftigelsen. Således kan ca. 38.000 ud af den samlede beskæftigelsesstigning på 64.000 personer i 2014 og 2015 tilskrives eksporten. Investeringerne, privat forbrug og offentlige forbrug bidrog kun i mindre omfang til stigningen.

I 2016 var bidraget fra eksporten til beskæftigelsesvæksten markant mindre end i 2014 og 2015, men til gengæld bidrog stigningen i det private forbrug og i investeringerne med 36.500 ud af stigningen på knap 45.000 personer. Stigningen i beskæftigelsen gik således fra primært at være knyttet til eksporten i 2014 og 2015 til i højere grad at være knyttet til den indenlandske efterspørgsel (dvs. investeringerne, privat forbrug og offentlige forbrug) i 2016.

Figur 1 Årlige ændringer i den samlede beskæftigelse fordelt på efterspørgselskategorier



\* Ændringen i beskæftigelsen fordelt på efterspørgselskategorier er beregnet på baggrund af input-output-tabeller, hvor 2015 og 2016 er foreløbige år.

Under den økonomiske krise var det særligt faldet i eksporten og investeringerne, som trak beskæftigelsen ned. Lavere eksport og færre investeringer reducerede således beskæftigelsen med knap 136.000 personer ud af det samlede fald på godt 180.000 personer fra 2008 til 2013, jf. tabel 1.

Derudover kunne et fald i beskæftigelsen på lidt over 60.000 knyttes til et lavere privatforbrug. Omvendt holdt det offentlige forbrug "hånden under" udviklingen i beskæftigelsen i perioden, idet forbruget trak beskæftigelsen op med ca. 15.500 personer fra 2008 til 2013.

Tabel 1 Udvikling i den samlede beskæftigelse knyttet til efterspørgselskategorier

|                          | 2008 til 2013                |                          | 2013 til 2016                |                          |
|--------------------------|------------------------------|--------------------------|------------------------------|--------------------------|
|                          | Ændring i antal beskæftigede | Andel af samlede ændring | Ændring i antal beskæftigede | Andel af samlede ændring |
|                          | beskæftigede                 | pct.                     | beskæftigede                 | pct.                     |
| <b>I alt</b> .....       | <b>-180 466</b>              | <b>100</b>               | <b>108 693</b>               | <b>100</b>               |
| Privat forbrug .....     | -60 435                      | 33                       | 21 878                       | 20                       |
| Offentligt forbrug ..... | 15 533                       | -9                       | 9 464                        | 9                        |
| Investeringer mv. ....   | -76 494                      | 42                       | 31 598                       | 29                       |
| Eksport .....            | -59 070                      | 33                       | 45 753                       | 42                       |

Anm.: Ændringen i beskæftigelsen fordelt på efterspørgselskategorier er beregnet på baggrund af input-output-tabeller, hvor 2015 og 2016 er foreløbige år.

### Boks 1. Opgørelse baseret på input-output tabeller

Denne analyse er baseret på beregninger på Danmarks Statistiks input-output-tabeller. Input-output-tabeller belyser detaljeret sammenhængene mellem import, produktion og anvendelser i økonomien og er tæt knyttet til nationalregnskabet. Med en række antagelser kan man bruge tabellerne til modelberegninger af strukturelle sammenhænge i økonomien. Du kan læse mere om input-output-tabellerne på [Danmarks Statistiks hjemmeside](#).

I analysen fordeles ændringen i den samlede beskæftigelse på fire efterspørgselskategorier (privat forbrug, offentligt forbrug, investeringer og eksport) ved hjælp af en input-output modelberegning i faste priser. En grundlæggende antagelse i modellen er, at beskæftigelsesindholdet pr. produceret enhed i en branche er det samme uanset om produktionen kan knyttes til forbrug, investering eller eksport.<sup>1</sup>

I den betragtede periode forårsager op- og nedgange i konjunkturerne ændringer i branchernes produktion via ændringer i efterspørgslen fordelt på de fire kategorier. Disse ændringer i produktionen omsættes i beregningen til ændringer i beskæftigelsen ved hjælp af det beregnede beskæftigelsesindhold pr. produceret enhed.

Brugen af en input-output model sikrer, at såvel direkte som indirekte effekter medregnes. Det betyder fx, at en stigning i eksporten fra mejerierne forøger produktionen såvel i mejerierne som i landbruget og i en lang række forskellige brancher, som er underleverandører hertil og til hinanden. Da beskæftigelsen pr. produceret enhed i hver af disse brancher er kendt i forvejen, kan beskæftigelsen knyttet til den forøgede produktion nemt beregnes.

En beregning i faste priser er valgt for at undgå, at forskellig prisudvikling over tid i de fire efterspørgselskategorier får indflydelse på, hvor stor en del af ændringen i beskæftigelsen, de kan tilskrives. Ved at vælge en input-output model i faste priser relateres beskæftigelsesindholdet således til produktionen i mængder. Det betyder, at hvis eksportpriserne et år er faldende, mens priserne på det indenlandske forbrug er stigende, vil det ikke i sig selv resultere i, at en mindre del af beskæftigelsen tilskrives eksporten.

Det skal bemærkes, at beregninger med en input-output model er drevet af ændringer i efterspørgslen og de er statiske i den forstand, at hele effekten udspiller sig i det år, der betragtes. Der er ingen dynamiske effekter, som via fx prisdannelsen giver modsatte effekter over tid. Der er tale om gennemsnitsbetragtninger i beregningerne, som betyder, at resultaterne skal tolkes med en vis forsigtighed.

Input-output-tabellerne findes frem til 2016, hvor 2015 og 2016 dog er foreløbige år. Derfor er det kun muligt at dekomponere udviklingen i beskæftigelsen på de fire efterspørgselskategorier frem til 2016.

### Mere end 60 pct. af de beskæftigede producerer privat og offentligt forbrug

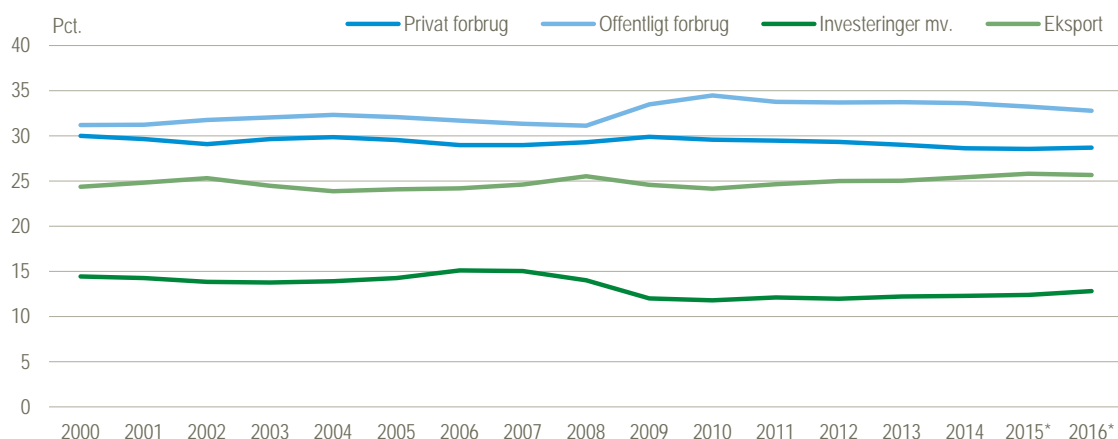
Som det fremgår af tabel 1, har udviklingen i eksporten og investeringerne i begge perioder – dvs. 2008 til 2013 og 2013 til 2016 – haft markant større betydning for udviklingen i beskæftigelsen end det private forbrug og det offentlige forbrug.

Det ændrer dog ikke ved, at det fortsat er produktionen af privatforbruget og det offentlige forbrug, som beskæftiger flest mennesker. I 2016 kunne mere end 60 pct. af beskæftigelsen henføres til det private og det offentlige forbrug, mens lidt under 40 pct. af beskæftigelsen kom fra

<sup>1</sup> Det ligger også i modellen, at det gennemsnitlige beskæftigelsesindhold er det samme som det marginale.

eksporten og investeringerne. Disse andele har – med små udsving – ligget stabilt over en lang periode, jf. figur 2.

Figur 2 Beskæftigelsen i pct. fordelt på efterspørgselskategorier



\* Ændringen i beskæftigelsen fordelt på efterspørgselskategorier er beregnet på baggrund af input-output-tabeller, hvor 2015 og 2016 er foreløbige år.

### Eksporten vigtig for beskæftigelsen i industrien

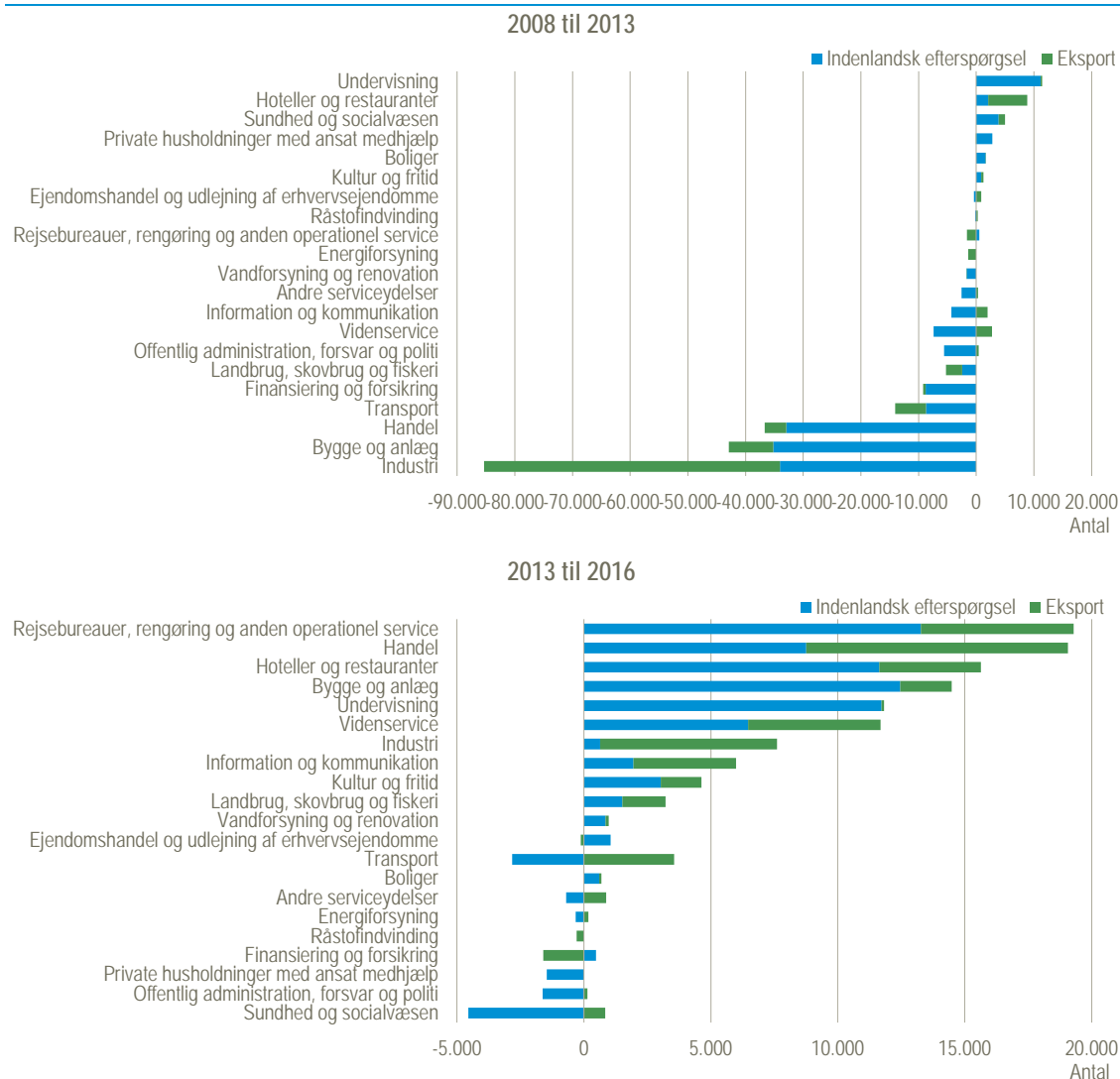
Under krisen faldt beskæftigelsen i de fleste brancher. Med et fald på over 85.000 personer havde industrien det største fald i beskæftigelsen efterfulgt af Bygge og anlæg samt Handel, hvor beskæftigelsen faldt med henholdsvis med 43.000 og 37.000 personer fra 2008 til 2013. Mere end halvdelen af faldet i industriens beskæftigelse skyldtes vigende eksport, mens den lavere beskæftigelse i Bygge og anlæg samt Handel primært var på grund af lavere indenlandsk efterspørgsel, jf. figur 3.

Efter den økonomiske krise er beskæftigelsen steget i hovedparten af brancherne. Fra 2013 til 2016 er beskæftigelsen steget med næsten 20.000 personer i branchen Rejsebureauer, rengøring mv. samt i Handel. Stigningen i beskæftigelsen i Rejsebureauer, rengøring mv. skyldes i overvejende grad den indenlandske efterspørgsel, hvor især vikarbureauer har haft stor betydning for stigningen. Stigningen i beskæftigelsen i Handel kan knyttes til eksporten og indenlandsk efterspørgsel i nogenlunde samme grad.

Selvom beskæftigelsen i industrien faldt meget under den økonomiske krise, er industribeskæftigelsen "kun" steget med knap 8.000 personer fra 2013 til 2016, og denne stigning kan næsten udelukkende henføres til eksporten.<sup>2</sup>

<sup>2</sup> Samlet set kan mere end to tredjedele af af industriens beskæftigelse tilskrives eksporten.

Figur 3 Udvikling i beskæftigelsen fordelt på brancher



Anm.: Ændringen i beskæftigelsen fordelt på efterspørgselskategorier er beregnet på baggrund af input-output-tabeller, hvor 2015 og 2016 er foreløbige år.

### Globaliseringens påvirkning af resultaterne

I en tid, hvor virksomhederne i stigende grad lader virksomheder i udlandet stå for dele af (eller hele) produktionen, kan det rokke ved antagelsen i modellen om, at beskæftigelsesindholdet pr. produceret enhed i en branche er det samme uanset, om det er privat forbrug, offentlig forbrug, investeringer eller eksport, jf. boks 1.

Så længe danske virksomheder ejer de råvarer, der forarbejdes i udenlandske virksomheder, er der ifølge definitionerne stadig tale om dansk produktion. Men beskæftigelsen forbundet med denne produktion vil ikke længere tælle med i den danske beskæftigelsesstatistik.

Det er primært i forbindelse med fremstillingsindustriens produktion af varer, at dette kan forekomme. Fx kan en dansk møbelvirksomhed eje træ og stof til polstring, som sendes til et andet land for at blive omdannet til et møbel, der kan sælges i en dansk forretning som privat forbrug. Beskæftigelsen knyttet til produktionen af møblet registreres i det andet land.

I det omfang at denne effekt er forskellig i de fire typer af endelig anvendelse, påvirker det den førnævnte antagelse. Det vurderes, at det er i relation til eksporten, at denne effekt har klart den

største betydning, da fx lavere løn- og transportomkostninger samt et eventuelt ønske om at være tættere på kunderne også kan spille en rolle her.<sup>3</sup>

I perioden fra 2013 til 2016 er industrieksporten steget med næsten 10 pct. målt i faste priser. Men antallet af beskæftigede i industrien er i samme periode kun steget med 2,7 pct. En fortsat produktivitetstigning spiller en rolle for denne relativt set beskedne vækst i beskæftigelsen. Stigningen i produktiviteten skal blandt andet ses i sammenhæng med den markante tendens til at lægge dele af produktionen ud i andre lande, hvor omkostningerne til løn, transport mv. er væsentlig lavere.<sup>4</sup>

Forskydningen mellem de fire efterspørgselskategorier af indholdet af dansk beskæftigelse betyder med andre ord, at beskæftigelseseffekten af eksporten i stigende grad kan være overvurderet i de senere år og at beskæftigelseseffekten af den indenlandske efterspørgsel kan være undervurderet.

---

<sup>3</sup> Se fx analysen [Stor stigning i danske fremstillingsvirksomheders salg af varer i udlandet](#), der viser, hvor stor en del af dansk eksport, som er produceret i udlandet.

<sup>4</sup> Den beskedne stigning i industribeskæftigelsen skal også ses i lyset af, at der som følge af fx selskabsmæssige omstruktureringer kan være sket en omklassificering af hele eller dele af en koncern fra industri til andre brancher, hvorfor udviklingen i industrien kan være undervurderet.